7. నేను... గోదావరిని

బొమ్మను చూడండి. ఆలోచించి మాట్లాడండి.

SCERT TELANGANA

ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పండి

- బొమ్మ చూడండి. బొమ్మలో ఏం కనిపిస్తున్నది?
- ఇట్లాంటిది మీరు ఎక్కడ చూశారు?
- దీనివల్ల మనకు ఏం లాభం?

ఉద్దేశం

గోదావరి నది మహారాష్ట్రలో నాసిక్ దగ్గర పుట్టింది. అది మహారాష్ట్ర, తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల గుండా ప్రవహిస్తున్నది. నదీ తీర ప్రాంతాల్లో అనేక పుణ్యక్షేత్రాలు ఉన్నాయి. మన తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని దర్శనీయ స్థలాల గురించి తెలుపడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పిల్లలూ! ఇట్లాచేయండి.

- పాఠంలోని బొమ్మలు చూడండి. బొమ్మల గురించి మాట్లాడండి.
- పాఠం చదువండి. అర్థంకాని పదాల కింద గీత గీయండి.
- గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు మీ మిత్రులను లేదా ఉపాధ్యాయులను అడిగి లేదా "పదాలు - అర్థాలు" అనే పట్టికలో చూసి తెలుసుకొండి.

సమస్త జీవకోటికి మూలాధారం నీరు. ప్రపంచ నాగరికతలకు మూలం నీరు. నీటికి ఆధారమైన నదిని నేను. నా పేరు గోదావరి. మహారాష్ట్రలోని త్ర్యయంబకం దగ్గర నా జన్మస్థానం. హిమాలయాల్లో పుట్టిన గంగానది వలెనే ఎక్కువ దూరం ప్రయాణం చేసే దక్షిణ భారతదేశ నదిని.

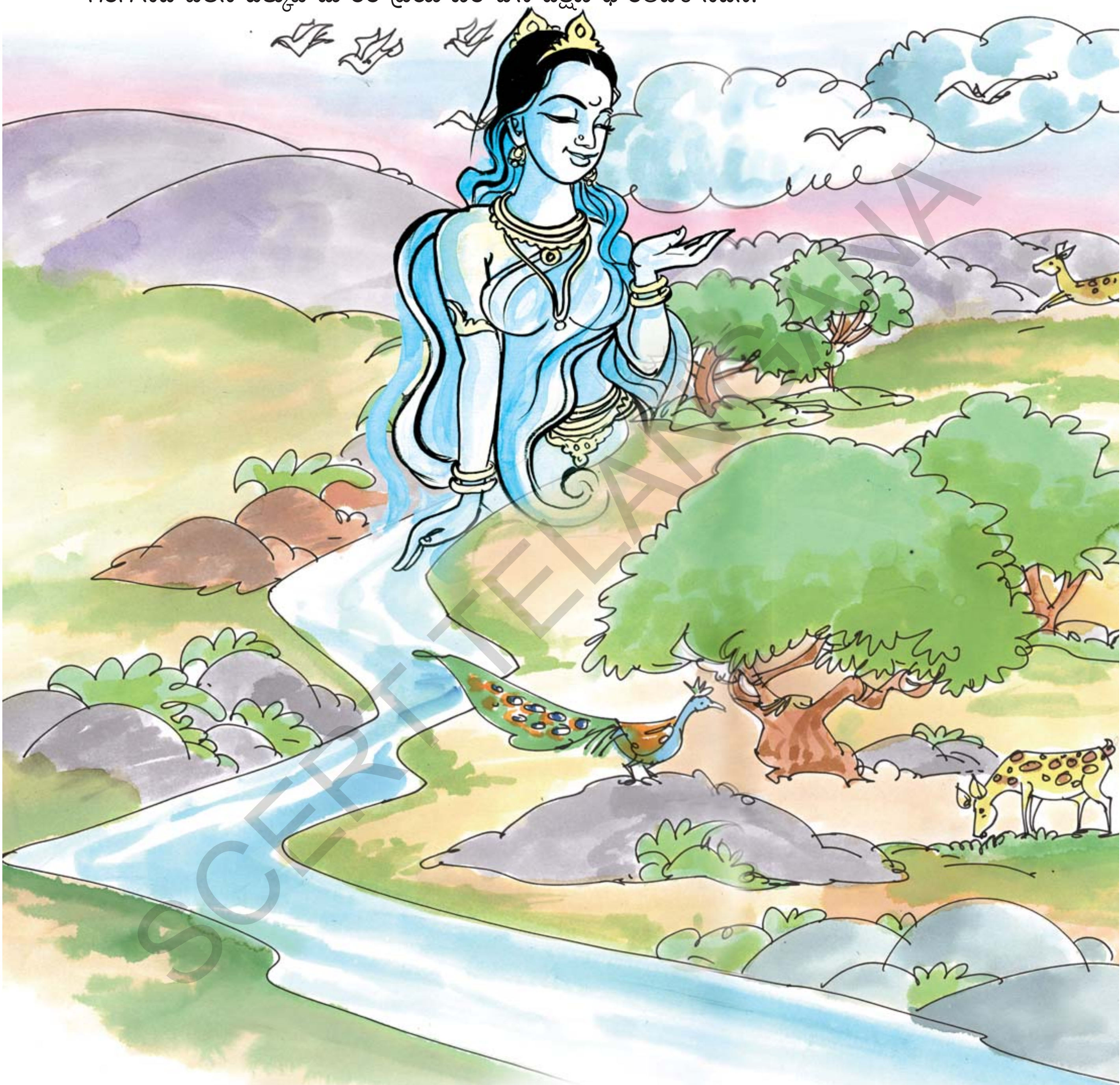

నన్ను అందరు "దక్షిణ గంగ" అని పిలుస్తారు. నన్ను 'తెలివాహ' నది అని కూడా అంటారు. ఎందుకంటే నేను తెల్లగా ఉంటాను కాబట్టి. నేను నిజామాబాద్ జిల్లాలోని కందకుర్తి దగ్గర తెలంగాణలో ప్రవేశిస్తాను. ఇక్కడ మంజీరా, హరిదా నదులతో కలిసి విశాలమైనాను. ఇక్కడనే ప్రాచీన సంగమేశ్వర ఆలయం కూడా ఉన్నది.

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ 2021-22

సరస్వతీ దేవాలయం - బాసర

అక్కడి నుంచి ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోకి ప్రవేశిస్తాను. భారతదేశంలో రెండవ అతి ప్రాచీనమైన సరస్వతీ దేవాలయం నా ఒడ్డున ఉన్నది. ఈ ఊరునే ఇప్పుడు 'బాసర' అని పిలుస్తున్నారు. ఇక్కడి సరస్వతీ మూర్తిని వేదవ్యాసుడు ఇసుకతో ప్రతిష్ఠ చేశాడని పురాణాలు చెపుతున్నవి. చాలామంది తమ పిల్లల్ని బళ్ళో చేర్చే ముందు ఇక్కడనే ఓనమాలు దిదిస్తారు. దీనినే 'అక్షరాభ్యాసం' అంటారు. మంచిగా చదువు రావలెనని బాసర ఊర్లో భిక్షాటన చేసి, నిద్రిస్తారు.

ఇక్కడి నుంచి పారుకుంటూ పోతుంటే పోచంపాడు దగ్గర ఒక పెద్ద ఆనకట్ట కట్టారు. దీనిని 'శ్రీరాంసాగర్ ప్రాజెక్ట్' అని కూడా పిలుస్తున్నారు. నాకు జాలి, దయ ఎక్కువగదా! అందుకే రైతుల కష్టాలు తీర్చడానికి సిద్ధపడి, పంటపొలాలకు సాగునీరైన. ఊళ్ళో వాళ్ళకు తాగునీరైన.

అక్కడి నుంచి మెల్లగ నిర్మల్ జిల్లా సరిహద్దులో గల బాదనకుర్తి వద్ద ఏడుగ చీలి సప్తగోదావరిగ జగిత్యాల జిల్లాలోని ధర్మపురి దిక్కుగా ప్రవహిస్తున్నాను. ధర్మానికి ప్రసిద్ధమైన ధర్మపురి అతిపురాతనమైన ఊరు. రెండువేల సంవత్సరాల చరిత్ర కలిగిన ఊరు. ధర్మపురి మహిమగలిగిన నారసింహక్షేత్రం.

ఇది వేదపండితులకు, కవులకు, కళాకారులకు నిలయం. "భూషణవికాస శ్రీధర్మపుర నివాస! దుష్టసంహార నరసింహదురితదూర!" అని నరసింహున్ని కీర్తిస్తూ శేషప్ప అనే కవి నరసింహ శతకం రాసింది ఇక్కడనే. ఇక్కడ రెండు ఆలయాలు ఉన్నవి. మొదటిది యోగ నరసింహస్వామి (పాతది), రెండవది ఉగ్రనరసింహ స్వామి (కొత్తది). ఇక్కడ నేను రకరకాల

SCERT TELANGANA

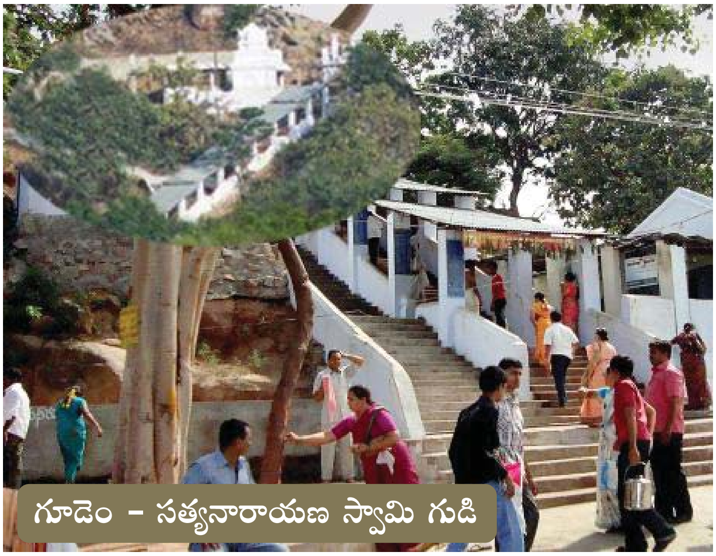
గూడెం - సత్యనారాయణ స్వామి గుడి

గుండాల రూపంలో కనబడుతాను. యమగుండమని, బ్రహ్మగుండమని, సత్యవతి గుండమని, చక్రగుండమని, మొదలగు పేర్లతో ఇక్కడికి వచ్చే భక్తులు భక్తితో పిలుచుకుంటారు. ఇక్కడ ఇసుకతో చేసిన ఇసుక స్తంభం ఉన్నది. నా ఒడ్డున హన్మంతునిగుడి, సంతోషీమాత, దత్తాత్రేయుడు, శ్రీరాముని గుళ్ళు కూడా ఉన్నవి. సోమ, బుధవారాల్లో ప్రత్యేకించి నన్ను పూజించి మొక్కులు తీర్చుకుంటారు. "గంగాస్నానం - నర్సయ్య దర్శనం", "ధర్మపురి చూస్తే యమపురి ఉండదు" అనే మాటలు గ్రామ ప్రసిద్ధిని తెలియపరుస్తున్నవి.

అక్కడి నుండి మెల్లెగ నేను రాయపట్నం చేరుతాను. ఇక్కడ నా మీద ఒక వంతెన కట్టారు. అది కరీంనగరు, ఆదిలాబాద్ జిల్లాలను కలుపుతుంది. ఈ వంతెన దాటి ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో ఒక కిలోమీటర్ నడిస్తే గూడెంగుట్ట కనపడుతుంది. దానిమీద సత్యనారాయణస్వామి వెలిశాడు. తెలంగాణలో ఉన్న అతిప్రాచీనమైన సత్యనారాయణ స్వామి గుడి ఇదే. ఇక్కడ ప్రతిరోజు సత్యనారాయణ స్వామి వ్రతాలు జరుగుతవి. ఇక్కడే నాకు దక్షిణంవైపు ఒడ్డున 'కోటి లింగాలు' ఉన్నది.

ఈ కోటిలింగాల గుడి ఎంత గొప్పదో మీకు ఎరుకేనా?! చెపుతా వినండి!

కోటిలింగాలు భారతదేశాన్ని సగభాగం దాక పరిపాలించిన శాతవాహనుల తొలి రాజధాని. ఇక్కడికి ఎంతోమంది బౌద్ధభిక్షులు వచ్చేవాళ్ళు. ఇక్కడ క్రీ.శ.1వ శతాబ్దంలో హాలుడనే రాజు 700 కథలతో "గాథాసప్తశతి" పేరుమీద ప్రాకృత భాషలో సంకలనం చేశాడు. పాత చరిత్రకారుడు మెగస్తనీసు 'ఇండికా' అనే గ్రంథంలో భారతదేశంలో తను చూసిన గొప్ప కోటగోడల నగరంలో కోటిలింగాలు ఒకటని రాశాడు.

కోటిలింగాల గుడి

నేను అందరికీ వెలుతురును గూడా ఇస్తాను. ఇదేమిటి? నీళ్ళు వెలుతురు-ఇచ్చుడేమిటి? అనుకుంటున్నారా! అవును! అచ్చంగ నిజం. నా ఒడ్డున ఎంత బొగ్గున్నదో తెలుసా? పట్టేంత బొగ్గు ఈ మట్టి పొరలల్లో ఉన్నది. ఈ బొగ్గుతోనే విద్యుత్ తయారుచేస్తారు. ఇక్కడ నా పేరుమీద ఒక ఊరు గూడా వెలిసింది. దానిపేరు గోదావరిఖని. ఇక్కడ తీసిన బొగ్గును పక్కనే

SCERT TELANGANA

ఉన్న రామగుండం NTPC లోనే కాకుండా ఇంకా చాలా ప్రదేశాలకు తీసుకుపోయి విద్యుత్తు ఉత్పత్తి చేస్తారు. రామగుండంలో తయారయ్యే విద్యుత్తు దక్షిణ భారతదేశానికంతా వెలుగు పంచుతున్నది.

ఇక అక్కడి నుండి చక్కగ మంత్రకూటం చేరుతాను. దీనిని ఇప్పుడు మంథని అని పిలుస్తున్నారు. గతంలో దీనిని మంత్రపురి అనేవారు. ఇక్కడ నా ఒడ్డునే గౌతమేశ్వర ఆలయం ఉన్నది. అట్లనే మంథనిలో అతి ప్రాచీనమైన భిక్షేశ్వరుని గుడి, ఓంకారేశ్వరుని గుడి, శీలేశ్వర సిద్దేశ్వర ఆలయం, మహాలక్ష్మి గుడి ఉన్నవి. మంథని వేదపండితులకు నిలయం. ఇక్కడ ఎప్పుడూ అన్నదానం జరుగుతుంటుందని ప్రతీతి. అట్లాగే ఇక్కడ కరువుకాటకాలు రావని నమ్మకం. ఇంకో విషయమున్నది, మంథనికి కొద్ది దూరంలో మొసళ్ళను సంరక్షించే కేంద్రమున్నది.

అక్కడి నుంచి కొంచెం ముందరికిపోయి చెన్నూరులో ఉత్తరం దిక్కు ప్రవహిస్తాను. అందుకే నన్ను ఇక్కడ ఉత్తరవాహిని గోదావరి అని పిలుస్తారు. ఇక్కడ గొప్ప వేదపండితులు, కవులు, సంగీత కళాకారులు ఉన్నారు. ఇక్కడ అగస్త్య మహాముని స్థాపించిన అంబా అగస్త్యేశ్వరాలయం, జగన్నాథస్వామి ఆలయం ప్రసిద్ధమైనవి.

చెన్నూరు నుంచి ముక్తిని ప్రసాదించే కాళేశ్వరం దిక్కు కదులుతాను. ఇది త్రివేణి సంగమం. అంటే నాలోపల ప్రాణహిత, సరస్వతీ నదులను కలుపుకుంటాను. కనుకనే త్రివేణి సంగమమంటారు. ఇక్కడ ఒకే పానవట్టంపై రెండు లింగాలుండడం ప్రత్యేకత. ఒక శివలింగం కాళేశ్వరుడు, ఇంకొకటి ముక్తేశ్వరుడు.

కాళేశ్వరస్వామి నుంచి సెలవు తీసుకున్న తర్వాత గిరిజన పోరాట వీరవనితలు సమ్మక్క సారలమ్మలు జన్మించిన వరంగల్లు జిల్లాలో ప్రవేశిస్తాను. ఇక్కడ సమ్మక్క సారలమ్మ పేరు మీద ఆసియాఖండంలోనే అతిపెద్ద గిరిజనుల జాతర జరుగుతుంది.

తర్వాత అడవుల జిల్లా ఖమ్మంలో ప్రవేశించగానే ఒళ్ళు పులకరిస్తుంది. ఎందుకనుకుంటున్నరా? సీతమ్మ, శబరినది, రాముడు గుర్తుకొస్తాడు. ఇక్కడే, ఎన్నో కష్టాలు పడి రామదాసు భద్రాచలంలో రాముని గుడి కట్టించాడు. శ్రీరామనవమి రోజున లక్షలమంది స్వామిని దర్శించుకుంటారు.

తర్వాత పాపికొండల అందాలను తిలకిస్తూ తెలంగాణ రాష్ట్రం దాటి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోకి ప్రవేశిస్తాను. ఆ రాష్ట్రంలోని అంతర్వేది దగ్గర బంగాళఖాతంలో కలుస్తాను.

ఇంకో విషయం చెప్పాలె. నాకు పన్నెండేళ్ళకొకసారి పుష్కరాలు కూడా జరుగుతవి తెలుసా? పుష్కరాల్లో నా నీళ్ళలో స్నానం చేస్తే మంచిదని నమ్ముతారు. మొత్తానికి నేను తెలంగాణలో ఎక్కువ కిలోమీటర్లు ప్రవహిస్తాను. మీరు నన్ను చూడటానికి ఒక్కసారైనా వస్తారు కదూ!

ఇగో! ఇంకో విషయం చెబుతున్నాను. వినండి! మీ వాళ్ళందరు నా నీళ్ళలో చెత్త చెదారం, కర్మాగారాల నుంచి వెలువడే రసాయనాలతో కలిసిన మురుగు నీటిని కలుపుతున్నారు. నా నీటిని పాడుజేయకుండ మీరు చూడాలె. సాగు, తాగునీటిని పాడుచేస్తే మీకు అనారోగ్యం తప్పదు సుమా! మీకే కాదు అన్ని జీవులకు ప్రమాదమే! ఉంటామరి!!

SCERT TELANGANA

ఇవి చేయండి

I. వినడం, ఆలోచించి మాట్లాడడం

(అ) గోదావరి నది తన తీరంలో ఉన్న పుణ్యక్షేత్రాల గురించి చెప్పింది కదా! మీకు తెలిసిన ఏదైన నదీతీర పుణ్యక్షేత్రం గురించి చెప్పండి.

(ఆ) నదుల వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు ఏమిటి?

II. ధారాళంగా చదువడం, అర్థం చేసుకొని చెప్పడం, రాయడం

(అ) పాఠం చదువండి. పాఠం ఆధారంగా కింది పట్టిక పూరించండి.

పుణ్యక్షేత్రం	అది ఉన్న జిల్లా	దాని ప్రత్యేకతలు
♦ బాసర		
♦ ధర్మపురి		
♦ కాళేశ్వరం		
♦ భద్రాచలం		

III. ఆలోచించి సొంతంగా రాయడం (స్వీయరచన)

(అ) గోదావరి నది గురించి రాయండి.

SCERT TELANGANA

IV. పదజాలం

(అ) కింద ఇచ్చిన పదాల వరుసను చదువండి. ప్రతి వరుసలో వేరుగా ఉన్న పదాన్ని గుర్తించి దాని కింద గీత గీయండి.

(1) కాళేశ్వరం, మంథని, ధర్మపురి, హైదరాబాదు

(2) గోదావరి, కృష్ణ, కరీంనగర్, తుంగభద్ర

(3) శ్రీరాంసాగర్, భద్రాచలం, నాగార్జునసాగర్, ఎల్లంపల్లి

(4) తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్, బాసర, మహారాష్ట్ర

(5) మొసళ్ళు, కోళ్ళు, చేపలు, రొయ్యలు

(ఆ) 'విద్యుత్తు' దీనికి సంబంధించిన పదాలు రాయండి.

V. సృజనాత్మకత / ప్రశంస

(అ) గోదావరి తన గురించి తాను చెప్పుకున్నది కదా! దీనిని ఆత్మకథ అంటారు. అట్లాగే మీ ఊరులోని చెరువు లేదా బడి చెబుతున్నట్లుగా ఆత్మకథ రాయండి. దానిని చదివి వినిపించండి.

VI. భాషను గురించి తెలుసుకుందాం

(అ) కింది వాక్యాలను చదువండి. క్రియాపదాలకు ముందు విశేషణం చేర్చి రాయండి.

ఉదా: లత పాట పాడింది.

లత పాట చక్కగా పాడింది.

(1) రజని ఉరికింది.

___

(2) అభిజ్ఞ నాట్యం చేసింది.

___

(3) వహీదా బొమ్మలు గీసింది.

___

(4) సింహం గర్జించింది.

___

(5) ప్రసాదు మాట్లాడుతున్నాడు.

___

SCERT TELANGANA

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ 2021-22

(ఆ) కింది వాక్యాలు చదువండి.

(1) ప్రతి దినం నేను వ్యాయామం చేస్తాను.

(2) తల్లి తన పిల్లల్ని అనుక్షణం కంటికిరెప్పలా కాపాడుతుంది.

(3) ఆహా! ఈ భవనం ఎంత అందంగా ఉన్నది.

(4) ఓహో! ఈ తోట నందనవనంలా ఉన్నది.

ప్రతి, అను, ఆహా, ఓహో, మొదలైన పదాలు ఉన్నాయి. వీటిని **'అవ్యయాలు'** అంటారు.

(ఇ) "పరమానందయ్య శిష్యులు" పాఠంలో ఉన్న అవ్యయాలను గుర్తించి రాయండి.

____________, ____________, ____________, ____________, ____________

ప్రాజెక్టు పని

మీ ప్రాంతంలో ఉన్న పుణ్యక్షేత్రాల వివరాలను, చిత్రాలతో సహా సేకరించి ప్రదర్శించండి. వివరించండి.

SCERT TELANGANA

నేనివి చేయగలనా?

1.	నదుల వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు సొంతమాటల్లో చెప్పగలను.	అవును / కాదు
2.	పాఠం చదివి పట్టిక పూరించగలను. వాక్యాలను సరిచేసి రాయగలను.	అవును / కాదు
3.	గోదావరి నది గురించి సొంతమాటల్లో రాయగలను.	అవును / కాదు
4.	చెరువు గురించి లేదా బడి గురించి ఆత్మకథను రాయగలను.	అవును / కాదు

సూక్తి

నదులు మనకు జీవనాధారం.

మనం వాటిని కాలుష్యం చేయకుండా కాపాడుకోవాలి.